

24. 9. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Projde nenápadná revoluce pro vysoké školy?

Poslance čeká symbolicky se začátkem školního roku projednávání vládního návrhu novely zákona o vysokých školách. Kromě rozsáhlé změny v akreditacích se podle vyjádření ministerstva a poslanců zdá, že novela je pouhým bezzubým kompromisem.

Jednu podstatnou novinku však obsahuje. Bez diskuze a publicity se do textu novely dostal sporný návrh České konference rektorů, který rektorům umožňuje úplné převzetí moci nad všemi fakultami. Podle opozice a kritiků z řad akademiků tak návrh představuje dosud nevídaný útok na akademické svobody.

Sníží se transparentnost?

V současnosti mají fakulty své pravomoci přesně dané zákonem. Mezi klíčové z nich patří zodpovědnost nad hospodařením s vlastním rozpočtem a rozhodování o pracovněprávních vztazích. Novela jde opačným směrem a umožňuje pomocí vnitřních předpisů soustředit veškerou moc do rukou rektorů a nadměrně centralizovat řízení vysokých škol.

Nejde přitom o nijak zanedbatelné částky, které by se nově dostaly pod kontrolu jednotlivců. V případě největší tuzemské veřejné vysoké školy, Univerzity Karlovy v Praze, přesahuje 8 miliard korun. Zanedbatelné jsou ale i rozpočty ostatních univerzit. Například Univerzita Pardubice každý rok disponuje více než jednou miliardou.

Dohled nad rozpočtem vysoké školy připadá akademickému senátu. Ten však v současné době postrádá nezávislost na vedení školy, jelikož jeho pravomoci jsou v současné době spíše symbolické a s výjimkou formálního schválení celkového rozpočtu senát nemá právo jakkoliv zasahovat do finančních operací ani jiných důležitých aspektů chodu vysokých škol a fakult.

To je podstatný rozdíl oproti městským a krajským samosprávám. Zastupitelé města působí v rámci svého mandátu nezávisle, přičemž veškeré finanční operace schvaluje rada města a nad částku 50 tisíc korun dokonce celé zastupitelstvo.

Pozměňovací návrh k vládní novele, který vypouští sporné body vládního návrhu a zachovává samosprávné pravomoce fakult, navrhl právě děkan pardubické Fakulty elektrotechniky a informatiky a opoziční poslanec Simeon Karamazov (ODS).

On stejně jako další kritici novely vidí případné omezení fakultní samosprávy jako nesystémovou centralizaci, která přímo ohrožuje fungování odlišně zaměřených fakult v rámci jedné vysoké školy. Rozsah pravomocí by se navíc mohl časem měnit a značně se lišit pro jednotlivé fakulty. V krajním případě by mohlo dojít k potlačování různých názorových proudů v rámci akademické obce.

To je ještě více posíleno tím, že novelou v minulosti prosazenou právě Českou konferencí rektorů byla akademickým senátům, které mají být nejvyšším orgánem vysokých škol a fakult, paradoxně odeprána možnost navrhnout své vnitřní předpisy. Tím se akademické senáty staly jakýmsi slabými poradními orgány, které jen stěží mohou působit jako záruka nezávislosti vůči silnému vedení.

Součástí balíku pozměňovacích návrhů Karamazova je také vrácení této předpisodárné iniciativy

senátům, což má přispět ke snížení nežádoucí „konzervace“ současného vysokoškolského prostředí. Tento návrh jako členové akademických senátů plně podporujeme. Mají-li akademické senáty být skutečným projevem akademické samosprávy, nelze je omezovat tím, že samy nebudou moci vnitřní předpisy navrhovat. Taková situace je stejně paradoxní, jako kdyby poslanci nemohli navrhovat zákony a mohla tak činit např. pouze vláda.

Další pozměňovací návrhy

K vládní novele vysokoškolského zákona bylo již předloženo jedenáct pozměňovacích návrhů, což svědčí o tom, že novela zdaleka není nevýznamná. Kromě šesti návrhů Karamazova je velmi aktivním také vládní poslanec a bývalý rektor VUT v Brně Karel Rais (ANO2011) se čtyřmi pozměňovacími návrhy. Po jednom dále mají Gabriela Hubáčková (KSČM) a předseda ODS Petr Fiala.

Ať už projednávání novely a pozměňovacích návrhů dopadne jakkoli, jde o první těžkou zkouškou pro novou ministryni školství Kateřinu Valachovou (ČSSD). Věříme, že paní ministryně nepodlehne lobbistickým tlakům a bude stát na straně akademických svobod.

Bc. Roman Ondrčka,

člen Akademického senátu Vysoké školy ekonomické v Praze

e-mail: ondrcka@gmail.com

Jakub Horký,

člen Akademického senátu Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Lichevní smlouva ve světle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2378/2024](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Reakce na článek: Komentář – smutná realita výmazů exekutorského zástavního práva z katastru nemovitostí](#)
- [Povinnost zajištění gramotnosti dle AI Aktu a její naplňování v praxi](#)